

НАРЕДБА № 29 ОТ 11 НОЕМВРИ 2003 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ "ФЕРМЕР"

*ИЗДАДЕНА ОТ МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И
НАУКАТА*

Обн. ДВ. бр.13 от 17 Февруари 2004г.

Раздел I.

Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиване на квалификация по професия 621060 "Фермер" от област на образование "Селско, горско и рибно стопанство" и професионално направление 621 "Селско стопанство" съгласно списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия 621060 "Фермер" съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиване на втора степен на професионална квалификация за специалностите:

- 6210601 "Земеделец";
- 6210602 "Пчелар";
- 6210603 "Бубар";
- 6210604 "Зайцевъд";
- 6210605 "Дивечовъд в селското стопанство".

Чл. 3. (1) Въз основа на ДОИ по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3 ЗПОО се разработват учебен план и учебни програми за обучението по съответната специалност по чл. 2.

(2) Документацията по ал. 1 за професионално образование се разработва от Министерството на образованието и науката, а за професионално обучение - от обучаващата институция.

Раздел II.

Съдържание на държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по ал. 1 се определя равнището на задължителната професионална подготовка в края на обучението по професията, което гарантира на обучаемия възможност за упражняване на професията "Фермер".

(2) Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия "Фермер" определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и задължителната чуждоезикова подготовка по професията и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по

ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);
2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДООИ по чл. 1 се определят и входящото образователно равнище, изискванията към здравословното състояние на кандидатите за обучение, профилът на професията, целите на обучението, оценяването по време и при завършване на обучението, удостоверяването на придобитата професионална квалификация, необходимата материална база, професионалните компетенции на обучаващите.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Учебните планове и програми по чл. 3, ал. 1 за професионално образование се прилагат от учебната 2004/2005 г., а за професионално обучение - от влизането в сила на тази наредба.

§ 2. Лицата, които са приети за обучение до учебната 2003/2004 г. включително по специалности и професии от професионалното направление "Селско стопанство" от списъка за специалностите и професиите за професионалните училища на Министерството на образованието, науката и културата от 1993 г., се обучават и завършват обучението си по учебните планове и учебните програми, които са действали при постъпването им.

§ 3. Указания по прилагането на тази наредба се дават от министъра на образованието и науката.

§ 4. Тази наредба се издава на основание чл. 17, т. 3 във връзка с чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета.

§ 5. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение към чл. 2

Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация по професията "Фермер"

Професионално направление:	
621	Селско стопанство
Наименование на професията:	

1. Входни характеристики

1.1. Степен на професионална квалификация и входящо образователно равнище

В табл. 1 са представени специалностите, включени в професията "Фермер", съгласно списък на професиите за професионално образование и обучение (2001) и входящото минимално образователно равнище за придобиване на съответната степен на професионална квалификация.

Таблица 1

Специалности	Степен на професионална квалификация	Минимално входящо образователно равнище
6210601 Земеделец	втора	Завършено основно образование
6210602 Пчелар	втора	Завършено основно образование
6210603 Бубар	втора	Завършено основно образование
6210604 Зайцевъд	втора	Завършено основно образование
6210605 Дивечовъд в селското стопанство	втора	Завършено основно образование

1.2. Изисквания към здравословното състояние на кандидатите за обучение

Кандидатът за обучение трябва да бъде физически годен и психически здрав да упражнява професията "Фермер", което се удостоверява с медицинско свидетелство.

Професията "Фермер" не може да се упражнява от физически непълноценни и психически разстроени хора. Пречка за професията са някои заболявания, като алергията към полени, цъфтежи, масла, препарати, торове, животни и др. Ограниченията за някои от дейностите се налагат за хора, които не могат да работят на открито, при високи и ниски температури, силно слънце и др. Страхът или неприязънта към животните затрудняват практикуването на тази професия.

2. Профил на професията

2.1. Дейности, предмети и средства на труда и професионални компетенции по специалности

Основните характеристики на профила на професията, диференцирани по специалности, са представени в табл. 2.

Таблица 2

№	Описание на трудовите дейности (задачи)	Предмети и средства на труда	Професионални компетенции		
			знания за	умения за	професионално-личностни качества
1	2	3	4	5	6
Специалност 6210601 "Земеделец"					
1.	1. Да прави агропроизводствена характеристика на почвата	Почва	Състава, свойствата на почвата, типове почви	Определяне вида и състава на почвата	- трудова дисциплина - физическа сила - издръжливост
2.	Да извършва основни технологични операции				- сърчност - наблюдателност - инициативност - предприемчивост
2.1.	Обработка на почвата - оран, дисковане, култивиране, брануване	Земя, селскостопански култури - полски, трайни насаждения Трактори, плугове, брани, култиватори	Видовете обработки на почвата, агротехническите изисквания при обработка на почвата	Извършване на оран, дисковане, култивиране, брануване и оценяване качеството на работата	- комуникативност - работа в екип
2.2.	Торене	Земя, селскостопански култури, торове Трактори, ремаркета, машини за торене, горивно-смазочни материали (ГСМ) Ботуши, ръкавици и др.	Разпознаване видовете торове и определяне срока и начина на внасянето им	Изчисляване нормата на торене и извършване на торене	
2.3.	Наповяване	Селскостопански	Подготовката на	Определяне	

		култури, вода, напоителни съоръжения и машини	площите за напояване и начините на напояване	поливната и напоителна норма и извършване на напояването
2.4.	Сеитба и засаждане	Земя, посевен и посадъчен материал Трактори, ремаркета, сеялки, садачни машини, валяци, кофи, лопати, ГСМ и др.	Изискванията при подготовката на посевния и посадъчния материал, срока и начина на сеитба и засаждане	Подготвяне на посевния и посадъчния материал, определяне количеството семена и посадъчен материал и извършване на сеитба и засаждане
2.5.	Растителна защита (РЗ)	Селскостопански култури, препарати за РЗ Трактори, машини за химическа защита, ръкавици, ГСМ и др.	Разпознаване основните групи вредители по селскостопанските култури Основните методи и средства за провеждането на растително-защитни мероприятия	Определяне степента на вредност Сроковете на растителна защита Провеждане на растително-защитни мероприятия
3.	Да отглежда земеделски култури - полски, зеленчукови, фуражни, трайни насаждения	Земя, семена, торове, препарати, култури, селскостопански машини и съоръжения, трактори, автомобили, ГСМ,	Ботаническата и биологичната характеристика на основните групи земеделски култури Видов и сортов състав Технологии за	Разпознаване на видовия и сортовия състав на земеделските култури Извършване на основни технологични

		селскостопански инвентар	отглеждане и прибиране	операции при отглеждане и прибиране
4.	Да полага основни грижи при селскостопанските животни	Селскостопански животни - овце, говеда, птици, свине и други Фуражи, помещения	Зоохигиенни изисквания Анатомичните и физиологичните особености на селскостопанските животни Екстериор, породи, продуктивност, размножаване и развъждане Видове фуражи, начини за обработването им Нормирано хранене	Зоохигиенна преценка на помещенията Извършване оборка на селскостопанските животни Разпознаване органите и връзката им в отделните системи Разпознаване продуктивните типове селскостопански животни Разпознаване фуражите и преценяване на качеството им
5.	Да отглежда селскостопански животни	Селскостопански животни - овце, говеда, птици, свине и други Трактори, косачки, машини и съоръжения за силажиране, фуражомелки, доилни агрегати;	Породите Начините за хранене и отглеждане на различните видове и категории селскостопански животни	Определяне на породите Избиране на подходящ начин на хранене и отглеждане

		помещения Съоръжения за поене, хранене и почистване, фуражи; лопати, кофи ГСМ, вили, гребени, чесала, ножици, стълби, клещи, маски, ботуши, ръкавици, очила и други инструменти		
6.	Да разчита работни чертежи, схеми и скици	Чертежи, скици, схеми, чертожни инструменти и материали	Видове чертежи, проекции, оразмеряване, условни означения	Разчитане на сборни чертежи
7.	Да работи с трактор	Трактори, автомобили, двигатели с вътрешно горене (ДВГ)	Класификация на тракторите и автомобилите и видовете двигатели Устройство и действие на ДВГ Системи на тракторите и автомобилите	Нагласяване и регулиране механизмите и системите на тракторите и автомобилите Монтаж и демонтаж Управление и работа с трактор
8.	Да работи с различни видове селскостопански машини	Плугове, брани, фрези, култиватори, валяци, машини за торене, сеитба и садене Съоръжения за напоиване, машини за химическа защита	Класификация на селскостопанските машини Устройството и принципа на действие на селскостопанските машини	Нагласяване и регулиране на селскостопанските машини Прикачване и навесване на селскостопанските машини

		Косачки, силажокомбайни, зърнокомбайни, приспособления за прибиране на селскостопански култури Фуражомелки; поилки и хранилки, съоръжения за почистване на ферми, доилни машини и инсталации, стрижбен агрегат и други	Начините за съставяне на агрегат Текущ ремонт и поддържане на техниката	Обслужване, поддържане и съхраняване на селскостопанските машини
9.	Да преработва и съхранява селскостопанската продукция	Складове, семечистачни и зърночистачни машини, машини и съоръжения за обработка на продукцията от животновъдството и други	Първична преработка Начини на съхраняване	Извършване на първична преработка Производство на екологично чиста продукция Правилно съхраняване на получените продукти
10.	При изпълнение на технологичните операции да спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд	Лични предпазни средства, пожарогасител, нормативни актове, предпазни, предупредителни и забранителни знаци,	Спазване на технологичната последователност при изпълнение на селскостопански дейности Познаване и	Правилното използване на лични предпазни средства Безопасна работа с торове, препарати, животни, машини, съоръжения и

	надписи и табели	ползване на лични предпазни средства	Здравословни и безопасни условия на труд при извършване на различните видове дейности	инструменти	
Специалност 6210602 "Пчелар"					
1.	Да отглежда медоносни растения	Медоносни култури - овощни, ягодоплодни, тиквени, зеленчукови, етерично-лекарствени, фуражни и други	Класификацията на медоносните растения - овощни, ягодоплодни, тиквени, зеленчукови, етерично-лекарствени, фуражни и други Ботаническите особености Продължителност на цъфтеж Пчелоопрашване на медоносните растения	Определяне видовете медоносни растения и период на цъфтежа им	- трудова дисциплина - отговорност - логическо мислене - оптимален физически статус - координираност - сръчност - наблюдателност - инициативност - приемчивост - комуникативност - работа в екип
2.	Да създава медоносна база	Селскостопански машини, съоръжения и инвентар - плугове, брани, култиватори, фрези, валяци, сеялки, садачни машини, машини за торене, напояване и РЗ; косачки, машини за прибиране на овощни,	Избор на място Обработване, торене, сеитба, засаждане, напояване, растителна защита Класификация на трактори, селскостопански машини и съоръжения Устройство и принцип	Определяне на подходящо място за създаване на медоносна база Извършване на отделните технологични операции Изготвяне на работни скици и чертежи Управление и работа с	

	фуражни и зеленчукови култури, касетки, палети и други; трактори	на действие на техниката Текущ ремонт и поддръжка на техниката	трактор Нагласяване и регулиране на селскостопанските машини Създаване и работа със селскостопански агрегат Поддържане и съхраняване на техниката	
3.	Да отглежда пчели	Пчели, кошери, пушилки, рамки, маски, предпазни мрежи, преносимо сандъче, рамкоповдигач, ханеманова решетка, прашецоуловители, шило, хранилки, пчеларска вилица, нож, цедка, гюмове, центрофуга, восъкотопилка, восък, тел, пирони, чукче, лекарствени препарати и други	Биологията на пчелното семейство Значение на храненето за развитието и продуктивността на пчелното семейство Нервната дейност, сетивни органи, летеж, ориентиране Периода на отделяне на восък и градеж на питеи Факторите, влияещи върху продуктивността и жизнеността на пчелното семейство Кошери и пчеларски инвентар Видове прегледи Медосбор и използване на пашата	Разпознаване на индивидите Определяне възрастта на пчелните индивиди Подхранване и допълване на хранителните запаси Определяне изискванията за температура, кислород, въглероден двуокис, влажност Разпознаване и избиране на типа кошер Работа с пчеларски инвентар и поддържане на пчелина Прилагане правилата за работа с пчели Подготвяне на пчелите за медосбор Определяне значението

		Отглеждане на пчелни семейства в различни системи кошери	на обема на гнездото за развитието на пчелното семейство и продуктивността
4.	Да работи в пчелина	Пчели, кошери, пушилки, рамки, маски, предпазни мрежи, преносимо сандъче, рамкоповдигач, ханеманова решетка, прашецоуловители, шило, хранилки, пчеларска вилица, нож, цедка, гюмове, центрофуга, восъкотопилка, восък, тел, пирони, чукче, лекарствени препарати и други	Подготвяне на пчелните семейства за транспортиране Транспортиране на пчелните семейства Определяне на времето за сваляне на магазините, извършване на главен есенен преглед, подготвяне на семейството за зазимяване Извършване на периодична проверка на пчелите през зимата Предотвратяване на роенето Използване на роете за увеличаване на пчелното семейство Изкуствено размножаване Формиране на отводка Извършване на развъдно-подобрителна работа Определяне възрастта на пчелната майка и

нейното влияние върху
пчелното семейство
Начините на отглеждане
на пчелни майки
Предаване на пчелните
майки към пчелни
семейства
Отглеждане на племенни
търтеи, подготвяне и
засяване нуклеусите
Извършване на
изкуствено осеменяване
на майките
Маркиране и
транспортиране на
произведените майки
Избиране на място за
пчелин, определяне
размера на пчелина
Съчетаване на
пчеларството с други
селскостопански
дейности
Познаване на
нормативните документи
и водене на първична
документация на
пчелина

5.	Да води борба с болестите и неприятелите по пчелите	Пчели, кошери, маски, предпазни мрежи, лекарствени препарати и други	Незаразни, заразни и паразитни болести - описание, биология, прояви, разпознаване,	Определяне на уродства сред пчелите Определяне на особеностите и
----	---	--	--	---

		начини на борба Неприятели по пчелите	симптомите на болестите Извършване на профилактична дейност Вземане и подготвяне на патологичен материал за лабораторно изследване Извършване на лабораторна диагностика и профилактична дейност Прилагане на различни средства и начини за борба с неприятелите	
6.	Да добива и преработва пчелни продукти При изпълнение на технологичните операции да спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд	Медни пити, центрофуги, пчеларска вилица, нож, гюмове, восъкотопилка и други Лични предпазни средства, пожарогасител, нормативни актове; предпазни, предупредителни и забранителни знаци, надписи и табели	Класификация на пчелните продукти Начините за добиване на различни пчелни продукти Химичен състав и хранителна стойност Приложение в хранително-вкусова, парфюмерийна, преработваща промишленост, медицина и други Спазване на технологичната последователност при изпълнение на селскостопански дейности	Добиване, окачествяване и съхраняване на пчелните продукти Даване на препоръки за приложението на пчелните продукти Производство на екологично чиста продукция Правилното използване на лични предпазни средства Безопасна работа с торове, препарати, машини, съоръжения и инструменти Спазване на правилата за безопасна работа в

Познаване и ползване на лични предпазни средства
Здравословни и безопасни условия на труд при извършване на различните видове дейности

пчелина
Оказване на първа помощ при ужилване
Предпазване на пчелина от пожар

Специалност 6210603 "Бубар"

1.	Да отглежда черничевите насаждения	Земя; черничевите насаждения; препарати за борба с болести и неприятели	Анатомо-морфологична характеристика Размножаване Отглеждане на черничевите насаждения Болести и неприятели по черницата и борбата с тях Експлоатация на черничевите насаждения	Характеризиране на черничевите насаждения Избиране и подготвяне на място за черничево насаждение Размножаване, засаждане, формиране и експлоатация на черницата Борба с болести и неприятели	- трудова дисциплина - отговорност - логическо мислене - физическа сила - издръжливост - сръчност - наблюдателност - инициативност - предприемчивост - комуникативност - работа в екип
2.	Да работи с машини и съоръжения за отглеждане на черничевите насаждения	Селскостопански машини и съоръжения - почвообработващи, машини за РЗ, торене, напояване, резитба и др.	Класификация на селскостопанската техника Устройството и принципа на действие на селскостопанската техника Начините за съставяне	Изготвяне на работни скици и чертежи Управление и работа с трактор Нагласяване и регулиране на селскостопанските машини	

			на агрегат Текущ ремонт и поддържане на техниката	Създаване на селскостопански агрегат и работа с него Поддържане и съхраняване на техниката
3.	Да организира развъдно-подобрителната работа в бубарството	Помещения за отглеждане на буби; щайги, етажерки, рамки, хартия (перфорирана), кошове, черничев листа, буби и други	Общата характеристика на копринената пеперуда Онтогенетичното развитие на копринената пеперуда Размножаването на копринената пеперуда Развъждането на копринената пеперуда	Разпознаване на копринената пеперуда в различните ъ стадии на развитие Разделяне на индивидите по пол през стадиите на развитието им Разпознаване на породите и извършване на отбор и подбор
4.	Да осигурява условия за нормално развитие на копринената буба	Термометър, влажномер, пинцет, метли, маси Препарати за дезинфекция	Екологичните параметри и адаптация	Замерване на температура, влажност, движение на въздуха и светлина в помещението Определяне капацитета на помещението Подготовка на помещението за бубохранене

			Определяне качеството на черничевия лист и разпознаване на различните заместители на черничевия лист
5.	Да отглежда копринена буба	Помещения за отглеждане на буби; щайги, етажерки, рамки, хартия (перфорирана), кошове, черничев лист, буби, термометър, влагомер, пинцет, метли, маси; клони Препарати за дезинфекция	Инкубация на бубено семе Технологиите за отглеждане през различните възрасти и сезони Приключване на бубохраненето Събиране на пашкулите
6.	Да извършва първична преработка на пашкулите	Пашкули, пашкулосушилни, съоръжения за свилоточене	Физична и технологична преработка на пашкулите Видове пашкулосушилни Методи за оценка на пашкулите и свилоточене Икономика и
			Подготовка и провеждане на инкубацията на бубеното семе Захранване на излюпените буби и отчитане на люпимостта Извършване на хранене и почистване Обиране, почистване, сортиране и предаване на пашкулите
			Извършване на първична преработка на пашкулите - изсушаване, сортиране и съхранение Оценяване въз основа процента на копринената обвивка и въз основа

организация на бубарството
Оползотворяване на отпадъците от бубарството

процента на размотваемост
Съхраняване и транспортиране на сухите пашкули
Захващане на пашкулената нишка и източване на пашкулите
Съставяне на план за работа и водене на първична документация
Спазване на изискванията за екологично производство

7.	При изпълнение на технологичните операции да спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд	Лични предпазни средства, пожарогасител, нормативни актове, предпазни, предупредителни и забранителни знаци, надписи и табели	Спазване на технологичната последователност при изпълнение на селскостопански дейности за отглеждане на буби Познаване и ползване на лични предпазни средства Здравословни и безопасни условия на труд при извършване на различните видове дейности	Правилното използване на лични предпазни средства Безопасна работа с торове, препарати, машини, съоръжения и инструменти
----	--	---	---	---

Специалност 6210604 "Зайцевъд"

1.	Да произвежда фуражни култури	Земя, фуражни култури - кореноплоди, концентрирани храни и др.	Почвите, фуражите, технологичните операции при производство на фуражни култури	Разпознаване на типове почви Извършване на основни технологични операции във фуражопроизводството - обработване, торене, сеитба, напояване, пръскане, прибиране	- трудова дисциплина - отговорност - логическо мислене - физическа сила - издръжливост - сръчност - наблюдателност - инициативност - предприемчивост
2.	Да работи с машините във фуражопроизводството	Трактори, селскостопански машини - почвообработващи, както и за: торене, РЗ, сеитба и засаждане, прибиране на кореноплодни, сено и други фуражи, фуражомелки и други	Класификация на селскостопанската техника във фуражопроизводството Устройството и принципа на действие на селскостопанската техника Начините за съставяне на агрегат Текущ ремонт и поддържане на техниката	Изготвяне на работни скици и чертежи Управление и работа с трактор Нагласяване и регулиране на селскостопанските машини във фуражопроизводството Създаване и работа със селскостопански агрегат Поддържане и съхраняване на техниката	- комуникативност - работа в екип
3.	Да екцентерира анатомичните и физиологичните особености на домашния заек	Зайци	Основните органи и системи на домашния заек	Разпознава органите и връзките им в отделните системи	

4.	Да развъжда зайци	Зайци от различни полове и възрастови групи	Породите зайци Предпоставките за развъдно-подобрителната работа Методите на развъждане Бонитировка Отбор и подбор	Определяне породите и екстериорните типове зайци Сортиране по пол и възраст Прилагане методите на развъждане, отбор и подбор Ръководене на размножителния процес
5.	Да храни зайци	Зайци, фуражи	Химичен състав и хранителна стойност на фуражите Норми и начини на хранене Хранене на различни категории зайци	Подбиране и подготвяне на подходящи фуражи Извършване нормирано хранене в зависимост от категорията Подбиране правилен режим на хранене
6.	Да отглежда зайци	Ферма, зайци, съоръжения за хранене, поене и почистване на тора, фуражомелки, единични групови клетки вода, сол и други	Основни изисквания за създаване на зайцевъдна ферма Системи на отглеждане	Избор на място за зайцевъдна ферма Подбиране подходяща система за отглеждане
7.	Да лекува и извършва профилактика на зайци	Лекарствени препарати, химикали	Болести Причинителите Клиничните признаци Патогенезата Лекуването и профилактиката на болестите	Разпознаване болно и здраво животно Признаците на основните заразни и незаразни паразитни болести Извършване

				елементарно ветеринарномедицинско обслужване Извършване профилактична дейност
8.	Да добива продукти от зайци (месо, кожи, пух)	Машини, съоръжения, автомати за замразяване, кланици, складови помещения, помещения за стрижба и други	Видове продукти Начини за получаване на продуктите Първична обработка и съхранение Окачествяване и изкупуване на продуктите	Разпознаване отделните продукти Клане, дране, стрижба и добиване на пух Първична обработка на отделните продукти Производство на екологично чиста продукция Правилно съхраняване на получените продукти
	При изпълнение на технологичните операции да спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд	Лични предпазни средства, пожарогасител, нормативни актове, предпазни, предупредителни и забранителни знаци, надписи и табели	Спазване на технологичната последователност при изпълнение на селскостопански дейности за отглеждане на зайци Познаване и ползване на лични предпазни средства Здравословни и безопасни условия на труд при извършване на различните видове дейности	Правилното използване на лични предпазни средства Безопасна работа с торове, препарати, машини, съоръжения и инструменти

Специалност 6210605 "Дивечовъд в селското стопанство"

1.	Да произвежда фуражни култури	Земя, фуражни култури, торове, препарати за растителна защита, ръчни инструменти	Почвите, фуражите, технологичните операции при производство на фуражни култури	Разпознаване типове почви Извършване основни технологични операции във фуражопроизводството - обработване, торене, сеитба, напояване, пръскане, прибиране	- трудова дисциплина - отговорност - логическо мислене - физическа сила - издръжливост - сръчност - наблюдателност - инициативност - предприемчивост - комуникативност - работа в екип
2.	Да работи с машините във фуражопроизводството	Трактори, селскостопански машини - почвообработващи, както и за: торене, РЗ, сеитба и засаждане, прибиране на сено, силаж и други Фуражи, фуражомелки и други	Класификация на селскостопанската техника във фуражопроизводството Устройство и принцип на действие на селскостопанската техника Начини за съставяне на агрегат Текущ ремонт и поддържане на техниката	Изготвяне на работни скици и чертежи Управление и работа с трактор Нагласяване и регулиране на селскостопанските машини във фуражопроизводството Създаване и работа със селскостопански агрегат Поддържане и съхраняване на техниката	
3.	Да различава видовете дивеч	Различни видове дивеч	Класификация на дивеча Екологични и биологични особености на дивеча	Разпознаване видовете дивеч Определяне екологичните и биологичните особености на дивеча	
4.	Да развъжда дивеч	Различни видове дивеч, местообитания,	Местообитания на дивеча Начини на развъждане	Избиране местообитание за различните видове	

		прикрития и др.		дивеч Развъждане
5.	Да полага грижи за дивеча	Различни видове дивеч, местообитания, прикрития, хранилки, поилки Фуражи, вода, сол, работно облекло, ръкавици, дезинфекционни препарати и други	Условията за размножаване и развъждане на дивеча Основни мероприятия в дивечовъдството Създаване на прикритие, ремизи Осигуряване изхранването на дивеча Създаване на калища и водопой	Изграждане на хранителна база Прикрития, ремизи, калища, водопой
6.	Да опазва дивеча	Различни видове дивеч, аптечка, прикрития, ловна пушка, нож и др.	Начините на опазване при стихийни бедствия, хищници и отровни вещества	Разпознаване отровните вещества и определяне симптомите при отравяне Вземане решения и действия при стихийни бедствия и нападения от хищници
7.	Да отглежда дивеч за ценни кожи: нутрии, норки, чинчила, бобър	Дивеч за ценни кожи, местообитания, прикрития, ремизи, хранилки, поилки, фуражи Машини, съоръжения, автомати за замразяване Кланици, складови помещения	Видове дивеч за ценни кожи Биологични особености, строеж и структура на кожа и космена покривка Морфологични и физиологични особености на дивеча за ценни кожи Физиология на	Разпознаване на видовете дивеч за ценни кожи Определяне морфологичните и физиологичните особености на дивеча за ценни кожи Хранене Развъждане Отглеждане

	Сапун, кърпа, аптечка, питейна вода, работно облекло, гумени ръкавици, електрозащитни ръкавици, кожени ръкавици, химични средства за убиване, дезинфекционна площадка, дезинфекционни препарати, преносимо сандъче, преносими клетки, лопати и др.	размножаването Начини за отглеждане и хранене Болести и профилактика Изменение на космената покривка Начини за подобряване качеството на кожата Начини за клане Изисквания към размери и качество на кожата и космената покривка Първична преработка и съхранение на продуктите от дивеча за ценни кожи	Грижи за малките Разпознаване симптомите на по-често срещаните болести и борба срещу тях Извършване дезинфекция на местообитанието Преценяване качеството на космената покривка и начините за подобряване качеството на космената покривка Клане, извършване първична обработка и съхраняване на продуктите Окачествяване видовете кожи	
8.	Да отглежда пернат дивеч: фазани, кеклици, яребици, полудиви патици, диви гъски, пъдпъдъци, щрауси	Пернат дивеч, местообитания, прикрития, ремизи, хранилки, поилки, фуражи Машини, съоръжения, автомати за замразяване Кланици, складови помещения, сапун, кърпа, аптечка, питейна вода,	Класификация на пернатия дивеч Биологични особености на пернатия дивеч Местообитание Начини за изхранване, отглеждане и размножаване (естествено и инкубация) Болести при пернатия дивеч Разселване на птиците Зоохигиенни изисквания	Разпознаване видовете пернат дивеч Определяне биологичните особености Избиране подходящо местообитание за разселване Начини на изхранване Размножаване Определяне симптомите на по-често срещаните болести

	работно облекло, гумени ръкавици, електрозащитни ръкавици, кожени ръкавици, химични средства за убиване, дезинфекционна площадка, дезинфекционни препарати, преносимо сандъче, преносими клетки, лопати и др.	за отглеждане Морфологични и физиологични особености Породи Размножаване - начини, продължителност на гнездене, мътене и продължителност на мътене Нормирано хранене Показатели за окачествяване и инкубация на яйцата Грижи за новоизлюпените Първична обработка на яйца, месо и съхраняването им	Определяне времето за разселване Определяне биотопа на видовете Определяне оптимални условия за отглеждане Различаване породите Определяне възрастта на половата и стопанската зрялост Извършване отбор и подбор Нормирано хранене Определяне качеството на яйцата Извършване преценка годността на яйцата за инкубация Полагане грижи за малките	
9.	Отглеждане на космат дивеч: сърни, елени, кози и муфлони	Космат дивеч, местообитания, прикрития, ремизи, хранилки, поилки, фуражи Машини, съоръжения, автомати за замразяване Кланици, складови помещения, сапун, кърпа, аптечка,	Класификация на космат дивеч Морфологични и биологични особености Развъждане и размножаване Хранене Местообитания Продукти - месо и трофеи	Различаване на видовете космат дивеч Определяне морфологичните и биологичните особености Извършване отбор и подбор Прилагане методите за развъждане Извършване на нормирано хранене

	<p>питейна вода, работно облекло, гумени ръкавици, електрозащитни ръкавици, кожени ръкавици, химични средства за убиване, дезинфекционна площадка, дезинфекционни препарати, преносимо сандъче, преносими клетки, лопати и др.</p>		<p>Определяне подходящо местообитание Определяне периода на сменяне на рогата Получаване и съхраняване на месо и трофеи Полагане грижи за малките</p>
<p>При изпълнение на технологичните операции да спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд</p>	<p>Лични предпазни средства, пожарогасител, нормативни актове, предпазни, предупредителни и забранителни знаци, надписи и табели</p>	<p>Спазване на технологичната последователност при изпълнение на селскостопански дейности за отглеждане на дивеч Познаване и ползване на лични предпазни средства Здравословни и безопасни условия на труд при извършване на различните видове дейности Безопасна работа с животните</p>	<p>Правилното използване на лични предпазни средства Безопасна работа с торове, препарати, машини, съоръжения и инструменти Правилен подход и манипулации с животните Оказване на първа медицинска помощ Дезинфекциране</p>

2.2. Тенденции в развитието на професионално направление "Селско стопанство"

Селското стопанство е един от приоритетите на националната икономика. Основните задачи, които предстои да бъдат решени чрез различни инвестиционни програми, са:

- подобряване на условията за производството, преработката и маркетинга на земеделски и горски продукти, както и на условията за преработка и маркетинг на рибните продукти в съответствие с достиженията на ЕС; насърчаване на екологосъобразно земеделие и дейности по опазване на околната среда;
- интегрирано развитие на селските райони, насочено към укрепването и съхраняването на тяхната икономика и общност;
- инвестиции в човешки ресурси - професионално обучение на земеделски производители и други лица, работещи в селското стопанство и участващи в земеделското производство, горското стопанство и диверсификацията на дейности в селските райони.

Придобилите професионална квалификация "Фермер" могат да участват в реализирането на тези приоритети.

2.3. Възможности за професионална реализация

Придобилите втора степен на професионална квалификация по професията "Фермер" имат право да постъпват на работа на длъжности, които съответстват на следните професии от Националната класификация на професиите (1996): 6121 "Животновъди, производители на месо, мляко и други животински продукти", 6123 "Птицевъди", 6124 "Пчелари и бубари", 6129 "Животновъди, неклассифицирани другаде", 6111 "Полевъди", 6113 "Зеленчукопроизводители, овощари, лозари, цветопроизводители", 6115 "Производители на посадъчен материал", и др., в т. ч. допълнени при актуализиране на Националната класификация на професиите.

2.4. Възможности за повишаване на професионалната квалификация

След придобиване на втора степен на професионална квалификация по дадена специалност обучаваният има право да се обучава по друга специалност от професия "Фермер", като обучението му по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички направления, и отрасловата задължителна професионална подготовка - единна за професиите от професионално направление "Селско стопанство", се зачитат.

След придобиване на втора степен на професионална квалификация по професията "Фермер" обучаваният има право да продължи обучението си по друга професия от професионално направление "Селско стопанство", като обучението му по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления, и част от отрасловата задължителна професионална подготовка се зачитат (в съответствие с ДООИ за професиите от направление "Селско стопанство").

След придобиване на втора степен на професионална квалификация по професия "Фермер" обучаваният има право да продължи обучението си за придобиване на трета степен на професионална квалификация.

3. Цели на обучението

Основна цел на обучението по професия "Фермер" е подготвянето на обучаемите за реализацията им по придобитата специалност в селското стопанство.

3.1. Подцели за формиране на ключови компетенции при обучението по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални

направления

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- знае и прилага основните правила за безопасна работа на работното място, познава и използва личните предпазни средства, не замърсява с работата си околната среда;

- осъществява ефективни комуникации при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип - умее да формулира проблеми, да задава въпроси, да прави отчет за извършената работа;

- познава пазарните отношения, мястото и ролята на отделните лица, фирмите, институциите и държавата в тях;

- познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда; разбира договорните отношения между работодател и работник;

- участва при разпределяне на задачите, съдейства и търси помощ от членовете на екипа, отнася се с чувство за отговорност при изпълнение на задачата, която му е възложена;

- разбира собствената си роля в производството и съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си;

- знае общите правила за работа с компютър и умее да ползва програмни продукти; ползва съвременните технологии за изпълнение на технически задачи от професионалната му област;

- се справя с предвидими и рутинни задачи на работното място, като осъществява кратка комуникация на чужд език без наличието на усложнения.

3.2. Подцели за формиране на базисни компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка (единна за всички професии от направление "Селско стопанство")

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- да познава основните земеделски култури, животни и машини;

- да познава и спазва технологичната последователност за изпълнение на селскостопанските работи;

- да познава организацията на фермата и правомощията на длъжностните лица.

3.3. Подцели за формиране на специфични компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията", формирани при обучението по специфичната за професията и специалността задължителна професионална подготовка

3.3.1. Специалност 6210601 "Земеделец"

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да умее да прави агропроизводствена характеристика на почвата; да извършва основни технологични операции при отглеждане на различни земеделски култури; да полага основни грижи при отглеждането и развъждането на селскостопанските животни; правилно да нагласява за работа и съхранява селскостопанските машини, съоръжения и инструменти; да извършва първична преработка и съхранение на продукцията, като:

- знае предназначението, особеностите, функциите, начините на безопасна работа със селскостопански култури, животни и машини;

- разбира технологичната последователност при отглеждането на различни селскостопански култури и животни;

- прилага усвоените теоретични знания при въвеждане на нова техника и

технологии за отглеждане на селскостопански култури и животни;

- анализира условията за работа и съобразно тях да извършва необходимите трудови дейности;
- синтезира усвоените знания и умения за правилно организиране на работата си;
- оценява качеството на извършената работа в съответствие с нормативните изисквания.

3.3.2. Специалност 6210602 "Пчелар"

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да умее да създава медоносна база съобразно условията за избор на място и отглеждане на медоносна растителност, като използва селскостопански машини и съоръжения; да работи в пчелина, полагайки грижи при отглеждането на пчелите, и добива пчелни продукти от тях, като:

- знае условията за отглеждане, развъждане и използване на медоносните пчели;
- разбира технологичната последователност при отглеждане, развъждане и използване на медоносните пчели;
- прилага усвоените теоретични знания при внедряване на нови технологии в пчеларството;
- анализира условията за работа и съобразно тях да извършва необходимите трудови дейности;
- синтезира усвоените знания и умения за правилно организиране на работата си;
- оценява качеството на извършената работа в съответствие с нормативните изисквания.

3.3.3. Специалност 6210603 "Бубар"

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да умее да създава и отглежда черничевы насаждения със селскостопански машини и съоръжения; да организира развъдно-подобрителната работа в бубарството и осигурява условия за отглеждане на копринената буба; да извършва първична преработка и окачествяване на пашкулите, като:

- знае условията за отглеждане, развъждане и използване на копринената буба;
- разбира технологичната последователност при отглеждане, развъждане и използване на копринената буба;
- прилага усвоените теоретични знания при внедряване на нови технологии в бубарството;
- анализира условията за работа и съобразно тях да извършва необходимите трудови дейности;
- синтезира усвоените знания и умения за правилно организиране на работата си;
- оценява качеството на извършената работа в съответствие с нормативните изисквания.

3.3.4. Специалност 6210604 "Зайцевъд"

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да умее да произвежда фуражни култури с подходящи селскостопански машини; да развъжда и отглежда зайци, да получава и съхранява продукцията от тях, като:

- знае условията за отглеждане, развъждане и използване на зайците;
- разбира технологичната последователност при отглеждане, развъждане и използване на зайците;

- прилага усвоените теоретични знания при внедряване на нови технологии в зайцевъдството;
- анализира условията за работа и съобразно тях да извършва необходимите трудови дейности;
- синтезира усвоените знания и умения за правилно организиране на работата си;
- оценява качеството на извършената работа в съответствие с нормативните изисквания.

3.3.5. Специалност 6210605 "Дивечовъд в селското стопанство"

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да умее да произвежда фуражни култури с подходящи селскостопански машини; да развъжда и отглежда различни видове дивеч в подходящи екологични условия и да получава и съхранява продукцията от тях, като:

- знае условията за отглеждане, развъждане и използване на дивеча;
- разбира технологичната последователност при отглеждане, развъждане и използване на дивеча;
- прилага усвоените теоретични знания при внедряване на нови технологии в дивечовъдството;
- анализира условията за работа и съобразно тях да извършва необходимите трудови дейности;
- синтезира усвоените знания и умения за правилно организиране на работата си;
- оценява качеството на извършената работа в съответствие с нормативните изисквания.

4. Съдържание на обучението

Обучението по задължителната професионална подготовка, включващо теория и практика, се регламентира с учебен план и учебна програма, които се разработват на базата на ДОИ по професията "Фермер".

Учебният план определя характера и насочеността на обучаващата институция (професионално училище, професионална гимназия, център за професионално обучение и др.). Той се изгражда върху основата на учебна предметна или модулна система. Изучават се учебни предмети или модули, в които се излагат системни научни знания, съобразени с възрастовите и познавателните особености на обучаваните.

Учебната програма определя целите и задачите на обучението по съответния учебен предмет или модул от учебния план, представя тематично съдържанието на учебния материал, дава най-общи методически указания за организацията и провеждането на обучението.

Съдържанието на обучението по професия "Фермер" - втора степен на професионална квалификация, е представено в табл. 3.

Таблица 3

Съдържание на обучението

№ 1	Професионални компетенции 2	Тематични области 3
Обща задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления		
1.	Да познава и използва личните предпазни средства, да знае и прилага основните правила за безопасна работа при извършване на селскостопанските дейности, да не замърсява с работата си околната среда	Здравословни и безопасни условия на труд Пожарна и аварийна безопасност Долекарска помощ Опазване на околната среда
2.	Да разбира собствената си роля в производството и да съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си	Психологическа структура на трудовата дейност Потребности и способности на личността за саморазвитие
3.	Да осъществява ефективни комуникации при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип - да умее да формулира проблеми, да задава въпроси, да прави отчет за извършената работа	Водене на разговор чрез различни комуникационни средства Представяне в писмен вид на: молба, отчет, заявка
4.	Да познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда; да разбира договорните отношения между работодателя и работник	Трудовоправни отношения Социално осигуряване Данъчна система Трудови норми Етика на работното място Длъжностна характеристика
5.	Да познава пазарните отношения, мястото и ролята на отделните лица, фирмите, институциите и държавата в тях	Социално осигуряване, данъчна система, качество Заплащане на труда, трудови норми Цени и ценообразуване Нормативна уредба за отрасъла
6.	Да знае общите правила	Конфигурация на ком-

	за работа с компютър и да умее да ползва програмни продукти; да ползва съвременните технологии за изпълнение на технически задачи от професионалната му област	пютъра Устройства за въвеждане и съхраняване на данни Съхраняване и намиране на информация Работа с програмни продукти за създаване на елементарни документи
7.	Да се справя с предвидими и рутинни задачи на работното място, като осъществява кратка комуникация на чужд език без наличието на усложнения (Ниво А1-А2 според общата европейска рамка за владеене на чужди езици)	Комуникативна компетентност при използването на ограничен набор от предвидими и елементарни езикови средства - елементарни думи и изрази, свързани с професионалните задачи, и тяхното просто комбинирание
Отраслова задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионално направление "Селско стопанство"		
8.	Да познава основните земеделски култури, животни и машини Да познава и спазва технологичната последователност за изпълнение на селскостопанските работи	Растениевъдство Животновъдство Земеделска техника
9.	Да умее да разчита документация - чертежи, скици, схеми	Мащаби и размери Видове чертежи
10.	Да познава организацията на фирмата и правомощията на длъжностните лица	Участници в инвестиционния процес Нормативни документи Организация на работното място
Специфична за професия 621060 "Фермер" задължителна професионална подготовка Специалност 6210601 "Земеделец"		
11.	Да умее да прави агропроизводствена характеристика на почвата; да извършва основни технологични операции при отглеждане на различни земеделски култури; да полага основни грижи при отглеждането и развъждането на селскостопанските жи-	Почва и почвено плодородие Основни технологични операции Отглеждане на селскостопански култури Отглеждане на селскостопански животни Селскостопански машини и съоръжения - работа, експлоатация и под-

вотни; правилно да нагласява за работа и съхранява селскостопанските машини, съоръжения и инструменти; да извършва първична преработка и съхранение на продукцията

държане

Специалност 6210602 "Пчелар"

12.	Да умее да създава медоносна база съобразно условията за избор на място и отглеждане на медоносна растителност, като използва селскостопански машини и съоръжения; да работи в пчелина, полагайки грижи при отглеждането на пчелите, и добива пчелни продукти от тях	Медоносни растения
Медоносна база - избор на място, основни технологии на отглеждане на медоносна растителност, машини и съоръжения
Биология на пчелното семейство
Отглеждане на пчелните семейства
Болести и неприятели по пчелите
Пчелни продукти и приложението им |
|-----|--|--|

Специалност 6210603 "Бубар"

13.	Да умее да създава и отглежда черничевы насаждения със селскостопански машини и съоръжения; да организира развъдно-подобрителната работа в бубарството и осигурява условия за отглеждане на копринената буба; да извършва първична преработка и окачествяване на пашкулите	Черничевы насаждения
Машини и съоръжения за отглеждане на черничевы насаждения
Организация на развъдно-подобрителната работа в бубарството
Екологични параметри и адаптация
Онтогенично развитие на черничевата копринена пеперуда
Размножаване и развъждане
Методи и технологии за инкубиране и отглеждане на копринени буби
Болести, отравяния, неприятели и профилактика в бубарството
Технологии за първична преработка на пашкулите. Свилобочене |
|-----|--|---|

Специалност 6210604 "Зайцевъд"

14.	Да умее да произвежда фуражни култури с подходящи селскостопански машини; да развъжда и отглежда зайци, да	Фуражни култури
Машини и съоръжения във фуражопроизводството
Анатомични и физиоло- |
|-----|--|--|

получава и съхранява
продукцията от тях

гични особености на
домашния заек
Породи зайци и генетика
на косменото оцветяване
Развъждане
Хранене
Отглеждане
Болести, лечение и профилактика
Продукция, получавана от зайците

Специалност 6210605 "Дивечовъд в селското стопанство"

15.	Да умее да произвежда фуражни култури с подходящи селскостопански машини; да развъжда и отглежда различни видове дивеч в подходящи екологични условия и да получава и съхранява продукцията от тях	Фуражни култури Машини и съоръжения във фуражопроизводството Видове дивеч Местообитания на дивеч Основни мероприятия в дивечовъдството Опазване на дивеч Екологични и биологични особености на дивеча Клетъчно отглеждане на животните за ценни кожи Морфологични и физиологични особености на дивеча за ценни кожи - нутрия, норка, бобър, чинчила Отглеждане на пернат дивеч Морфологични и физиологични особености на пернат дивеч - фазани, кеклици, яребици, диви гъски, патици, пъдпъдъци, щрауси Отглеждане на космат дивеч Морфологични и физиологични особености на космат дивеч - сърни, елени, кози и муфлони Селски туризъм
-----	--	--

5. Система за оценяване и удостоверяване

Знанията, уменията и професионално-личностните качества се оценяват според степента на постигане на поставените цели и подцели на обучението.

Оценяването се извършва на три нива - входящо, междинно и изходно.

Оценките от проверките се изчисляват по шестобалната система.

Входящото образователно равнище за обучаван без професионална квалификация се удостоверява чрез свидетелство за завършено основно образование.

Входящото равнище при повишаване на квалификацията се удостоверява със свидетелство за професионална квалификация или удостоверение за професионално обучение.

5.1. Оценяване на междинно ниво

5.1.1. По теория

среден 3 - обучаваният е осмислил основни понятия, умее да ги дефинира и с тяхна помощ описва основни факти, процеси, явления, закони и зависимости;

добър 4 - обучаваният разбира, обяснява и сравнява факти, методи, схеми, зависимости и други;

много добър 5 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в познати ситуации;

отличен 6 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в нови ситуации; прави анализи, оценки и сравнения на процеси, явления, технологии по предварително зададени критерии.

5.1.2. По практика:

среден 3 - обучаваният изпълнява отделни операции в позната ситуация по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд;

добър 4 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в позната ситуация по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд;

много добър 5 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в позната ситуация самостоятелно, спазвайки правилата за безопасен труд;

отличен 6 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в нова ситуация самостоятелно, спазвайки правилата за безопасен труд; подбира сам методи, суровини и материали; оценява качеството на работата си.

5.1.3. При оценяване на обучение, организирано на модулен принцип, се разработва система за оценяване, която включва:

- описание на професионалните компетенции, които ще бъдат проверявани при всяко изпитване;

- определяне на минималния брой точки, при който обучаваният се счита за издържал (обучаваният е овладял минималните знания и умения, необходими да продължи обучението му);

- определяне на критерии за оценяване на всяка задача от изпитването;

- въвеждане на коефициент на тежест за всяка изпитна процедура при оформяне на окончателната оценка;

- задаване на формула (скала) за изчисляване на оценката по шестобалната система.

5.1.4. Оценяването на професионално-личностните качества се извършва в процеса на обучението по преки и косвени признаци и се отразява на оценката по теория и практика на обучавания.

5.1.5. Инструментите за оценяване - тест, практическо задание, устно изпитване, практически задачи и други, се разработват в съответствие с научните изисквания за всеки от тях. Степента на трудност на конкретните задачи, въпроси, задания и др. трябва да е съобразена с равнището на професионални компетенции, зададено в "Цели на обучението".

5.2. Оценяване на изхода от обучението

Изпитите за придобиване на степен на професионална квалификация са два - по теория и по практика на професията, и се провеждат в съответствие с изискванията на чл. 34 - 37 от Закона за професионално образование и обучение (ЗПОО).

Организацията и съдържанието на изпитите за придобиване на степен на професионална квалификация са съгласно чл. 34 ЗПОО.

Изпитите по теория и по практика на професията се провеждат по национални изпитни програми (чл. 36, ал. 1 ЗПОО).

Изискванията към комисиите за провеждане на изпитите за придобиване на

степен на професионална квалификация са определени в чл. 35 ЗПОО. В състава на комисиите за провеждане на изпитите с равни квоти се включват представители на обучаващата институция, на работодателите, както и на работниците и служителите от отрасъла. Представителите на обучаващата институция са учители или други лица, извършващи професионална подготовка. Представителите на работодателите са с квалификация от съответната професионална област, а на работниците и служителите - с квалификация и трудов стаж не по-малък от четири години по съответната професия.

5.2.1. Изпит по теория на професията

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. Критериите и показателите за оценяване и тежестта им в общата оценка са представени в табл. 4.

Таблица 4

№	Критерии	Показатели	Тежест (%)
1.	Изпълнение на различните селскостопански дейности, специфични за съответната специалност	<ul style="list-style-type: none"> - познава предназначението, класификацията и функциите на селскостопанските култури, животни и земеделската техника - познава технологичните операции при отглеждане на различни селскостопански култури и животни - знае правилата за работа със селскостопански машини, съоръжения и инструменти - познава начините, машините и съоръженията за първична преработка и съхранение на растителната и животинската продукция - предлага оптимални технологии и машини за отглеждане на селскостопански култури и животни при определени условия 	75
2.	Здравословно и безопасно упражняване на изучаваната професия и опазване на околната среда	<ul style="list-style-type: none"> - знания за предпазване на живота и здравето на себе си и на околните - знания за безопасна работа при изпълнение на трудовата дейност - разпознава опасни ситуации в процеса на работа и своевременно реагира - описва начините за оказване на първа помощ на пострадал (при пожар, наранявания, ухапвания и др.) 	10

		- знае правилата за съхранение на машини, съоръжения и инструменти - знания за опазване на околната среда при изпълнение на конкретната дейност - знания за ефективно екологично произвеждане и съхранение на селскостопанската продукция	
3.	Икономически и трудовоправни знания и умения	- познава общите принципи на трудовото законодателство, правата и задълженията си като участник в трудовия процес - познава системите за заплащане на труда, първични документи в селското стопанство и отчетност	5
4.	Знания и умения за информационна техника и технологии	- познава общите правила за работа с компютър - описва възможности за използване на компютри при изпълнение на трудовите задачи - използва готови програмни продукти	5
5.	Справяне с предвидими и рутинни задачи на работното място, като осъществява комуникация на чужд език	- разбира изрази и често употребявана лексика, свързана с рутинни задачи на работното място - схваща основната идея в кратки и ясни послания и съобщения за изпълнение на задачи на работното място - разбира познати имена, думи, прости изречения - общува с елементарни изрази	5
Общо			100

5.2.2. Изпит по практика

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. По време на изпита обучаваните се поставят при еднакви предварително известни условия и им се дават указания за работа.

Критериите и показателите за оценяване и тежестта им в общата оценка са представени в табл. 5.

Таблица 5

№	Критерии	Показатели	Тежест (%)
1.	Изпълнение на	- умее да прилага усвоените	80

	селскостопанските дейности по специалността	теоретични знания в конкретни практически дейности; - умее да отглежда селскостопански култури и животни - умее да работи със селскостопански машини, съоръжения и инструменти - правилно реагира при изпълнение на задачата според конкретните условия - умее да прави самооценка на извършената работа	
2.	Здравословно и безопасно упражняване на изучаваната професия и опазване на околната среда	- не застрашава живота и здравето на себе си и на околните при изпълнение на изпитното задание - знания и умения за безопасна работа при изпълнение на трудовата дейност - разпознава опасни ситуации в процеса на работа и своевременно реагира - умее да оказва първа помощ на пострадал (при пожар, наранявания, ухапвания и др.) - умее да работи и съхранява машини, съоръжения и инструменти - спазва изискванията да не замърсява околната среда при изпълнение на изпитното задание - умение за ефективно екологично произвеждане и съхранение на селскостопанската продукция	10
3.	Организация на работата	- предварителна подготовка - почистване и подреждане на работното място	5
4.	Професионални личностни качества	- комуникативни умения - чувство на отговорност към извършваната работа - позитивно отношение към околната среда - трудова и технологична дисциплина - мобилност	5
Общо			100

5.3. Удостоверяване на професионалното обучение и образование
Документите, с които се удостоверява придобитата степен на професионална квалификация, са регламентирани в чл. 38 ЗПОО.

Съдържанието на документите се определя съгласно ДОИ за документите за системата на народната просвета и ДОИ за придобиване на квалификация по професии.

6. Изисквания към материалната база

Обучението по теория се осъществява в учебни кабинети, а по практика - в учебни работилници или базови обекти (предприятия), при предварително сключени договори.

Когато обучението по професията се осъществява в училище, максималният брой на учениците в паралелка (обучение по теория) е 26, а за практика учениците от паралелката се разделят на групи съгласно Наредба № 7 от 2000 г. за определяне броя на учениците и на децата в паралелките и в групите на училищата, детските градини и обслужващите звена (обн., ДВ, бр. 4 от 2001; изм. и доп. бр. 49 от 2002 г.).

6.1. Учебен кабинет

В учебен кабинет се провежда обучението по теория на професията.

6.1.1. Основно оборудване - работно място на всеки обучаван (работна маса и стол), работно място на обучаващия (работна маса и стол), учебна дъска, шкафове, гладка свободна стена за окачване на табла, платно за прожектиране, дъска за писане, други средства за обучение и дидактическа техника.

6.1.2. Учебни помагала: демонстрационни макети и модели, реални образци, онагледяващи табла, учебни видеофилми, програмни продукти.

6.2. Учебна работилница

В учебни работилници се провежда обучението по практика на професията. Те се оборудват с машини и съоръжения, както и със съответни помагала, съобразно усвояваната професия и специалности. Учебните работилници трябва да осигуряват работни места за всички обучаеми и едно работно място за обучаващия.

Работното място на обучавания е в съответствие с нормативите за извършване на съответната дейност и методическите изисквания. За работно място се счита площта, върху която се намират машини, съоръжения и инвентар, необходими за работа. При разполагането на работните места са спазени изискванията за осветеност, необходим работен фронт и функционална близост с необходимите суровини и материали.

Необходимото оборудване за всяка специалност (основните материали, инструменти и машини) е отразено в точка 2 "Профил на професията", графа "Предмети и средства на труда".

6.3. Учебна ферма

Основното предназначение на учебната ферма е формирането на практически умения по професията "Фермер". Планирането, разположението и оборудването на учебната ферма е съобразено с вида на отглежданите култури, животни и обслужваща селскостопанска техника.

За правилно и безопасно протичане на учебно-производствения процес е необходимо да се обезпечи: работно облекло, лични предпазни средства, медико-санитарни средства и средства, уреди и системи за гасене на пожари.

6.3.1. Учебната животновъдна ферма трябва да отговаря на основните нормативни изисквания за:

- необходима площ за отглеждане на едно животно;
- необходим обем въздух за едно животно;
- температура, влажност и скорост на движение на въздуха;
- съдържание на вредни газове, прах и микроорганизми;
- вентилация на помещението;
- осветление.

6.3.2. Учебно-опитното поле трябва да отговаря на основните нормативни изисквания за:

- изложение на площта;

- подходящ тип почва;
- възможност за напояване;
- възможност за работа с техника.

6.3.3. Машинно-тракторният парк трябва да отговаря на основните изисквания за:

- определена открита и закрыта площ за съхраняване на техниката;
- ремонтна работилница, оборудвана със стендове и инструменти;
- селскостопански машини и съоръжения в техническа изправност;
- изправен ръчен и помощен инвентар;
- площадка за гориво-смазочни материали - почистена от суха растителност и отделена с изорана ивица, широка най-малко 3 м;
- специални оградени складове за химически препарати и минерални торове, отдалечени от жилищни помещения, водоеми и ферми най-малко на 200 м;

6.4. Материалната база трябва да бъде в съответствие с изискванията на действащите нормативни актове на Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на вътрешните работи, Министерството на здравеопазването, Министерството на земеделието и горите и съответните български стандарти.

Нормативните изисквания към учебната работилница са в съответствие с дейностите, които ще се извършват в нея, ергономичните, естетичните изисквания и методическите указания.

7. Изисквания към обучаващите

7.1. По теория:

Право да преподават теория имат лица, притежаващи висше образование на образователно-квалификационна степен "магистър" от област "Аграрни науки и ветеринарна медицина" и "Технически науки" по специалности, съответстващи на учебните предмети (модули) от отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка.

7.2. По практика:

Право да преподават практика по отделните специалности имат лица, притежаващи образователно-квалификационна степен "магистър", "бакалавър" или "специалист" по съответната специалност от област "Аграрни науки и ветеринарна медицина" и "Технически науки".

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс по нови технологии в селското стопанство за актуализиране на професионалните им знания и умения.

8. Процедури за преглед и актуализиране на ДОИ

- апробиране на ДОИ в обучаващи институции;
- текущ мониторинг на дейностите, свързани с внедряване на ДОИ;
- ежегоден анализ на резултатите и промени при доказана необходимост.